anatoomia prof-na esialgu Rostockis, hiljemini Königsbergis; surn. 22. II 1930 ukj. Königsbergis. — B. avaldas hulga teaduslikke töid oma erialalt — helmintoloogiast — ning võttis osa teaduslikkude ajakirjade toimetamisest. Ta omab silmapaistvaid teeneid Tartu ülikooli zooloogiamuuseumi ja -instituudi ümberkorralduse alal. Ta on avaldanud töid kodumaa ripsussiliste ja limuste kohta. B-i Tartus viibimise aega kuuluvad ka ta kuulsad laiussi arenemist selgitavad uurimused ja kalandusse puutuvaist uurimusist tööd Soome lahe ja Liivimaa kohta. Neist töist mainitagu: „Die Land- und Süsswassermollusken der Ostseeprovinzen“ (Archiv f. d. Nat., 2. seeria, IX kd., 1884), „Physikalische und biologische Untersuchungen im westlichen Theile des finnischen Meerbusens“ (*ibid.* IX, 1884), „Die Fischereiverhältnisse in Livland“ (Mittheilungen der Livländischen Abtheilungen der Russischen Gesellschaft für Fischzucht und Fischfang I, 1885). Левицкій I (1902) jm. saadud andmed.

H. R.

BREDE, Herbert, Vabadussõja tegelane, sünd. 13. IV 1888 vkj. Virumaal Püssi v., lõpetas Peterburis 1. reaalkooli 1907, Mihhaili suurtükiväekooli 1910 ja Pariisis Prantsuse kõrgema sõjakooli 1929. Maailmasõjast võttis B. osa suurtükiväe ohvitserina, tõusis seal kapteniks ja patareiülemaks. E. Vabadussõjast võttis ta osa 2. suurtükiväe rügemendi ja Suurtükiväe Valitsuse ülemana, mis kohal tegi palju põhjapanevat tööd suurtükiväe organiseerimise ja väljaõppe alal. B. sai Vabadusristi ja ülendati koloneliks 1920. A-il 1920—30 oli B. suurtükiväe inspektor ja ühtlasi lektor Kaitseväe Ühendatud Õppeasutistes, viibis sõjalise hariduse täiendamiseks korduvalt välismail, oli 1930—33 Kaitseväe Ühendatud Õppeasutiste ülem ja lühikest aega alatine lektor, 1. diviisi ülem sept-st 1933 sept-ni 1934 ja on sest ajast 3. diviisi ülem; ta ülendati kindralmajoriks 1935. Ka on ta olnud tegev Vabariigi Ohvitseride Keskkogu juhatuses ja a-st 1938 Sõjavägede Nõukogu liikmena. B. koostas Kõrgema Sõjakooli jaoks loengud suurtükiväe taktikas ja strateegias. + 1942 Norilsk

Eesti Vabadusristi Kavalerid (1935); Eesti Vabadussõda 1918—1920 I (1937), lk. 321 j.; sõjaministeeriumi arhiivist ja isikl. saadud andmed.

O. K.

* **BREDENBACH, Tilemann,** kirikuõpetaja, kroonik, suri 6. V 1587 Kölnis.

* **BREHM-JÜRGENSON, Paula (Pauline Vilhelmine),** sünd. 26. I 1877 vkj. Järva-Jaanis Seliküla kooliõpetaja Pridik Preem'i tütrena.

BRENDEKEN (eesti trükiseis Prendeken), **Christoph,** trükkal, järgneva vend, sünd. (ristiti 26. V ukj.) 1649 Hannoveris Goslaris. Töötanud 1674 Stokholmis H. Keyser'i trükikojas sellina, siirdus B. sealt Tallinna, kus võeti linnakodanikuks ja sai eelkäija A. Simon'i (vt. *Suppl.*) lesega abiellumise tõttu gümnaasiumi trükkaliks apr-s 1676. B. teotses ka kirjastajana ja raamatukaupmehena. Ta püüded saada privileegi 1689 ilmunud lauluraamatu ja 1695. a. „Ma kele Koddo ning Kirgo ramatu“ levitamiseks ja järeletrüki takistamiseks ei õnnestunud. B. trükkis esimest ajalehte Eesti alal „Revalische Post-Zeitung'it“ 1689—1710. B. suri sept-s (maetud 8. IX) 1710 Tallinnas. Selle järel läks trükikoda ta leselt 1712 poja Johan Christophi omandusse; viimane oli õppinud trükikunsti Stokholmi kuninglikus trükikojas kuni 1707. Trükikoja olukord oli Põhjasõja tõttu raske kuni Uue Testamendi kirjastamiseni 1715, mil raad kinnitas A. Simon'ile 1672 antud privileegi. Johan Christoph B. suri (maetud 7. II) 1716 vkj. Temale järgnes trükikojaomanikuna Johann Köhler (vt. *Suppl.*).

Andmeid TLA-st; F. Puksov, Die Buchdrucker Brendeken in Estland (Gutenberg-Jahrbuch, 1934); J. Jensen, Tallinna linna poeglaste humanitaargümnaasium 1631—1931 (1931), lk. 32; A. R. Cederberg, Die Erstlinge der estländischen Zeitungsliteratur (*Acta* B III, 1922).

F. P.

BRENDEKEN, Johan, trükkal, eelmise vend, sünd. 13. I 1653 ukj. Hannoveris Goslaris, teotses Hamburgis maaklerina, oli hiljemini Tallinnas venna trükikojas selliks ja sai sept-s 1690 ülikooli trükkaliks Tartus. Ülikooli asumisel Pärnu (1699) siirdus ka B. sinna (siitpeale Tartu jäi trükikojata kuni 1789), kus teotses, kuni trükikoda 1709 koos ülikooli muu varandusega viidi üle Stokholmi. B. jäi edasi Pärnu ja suri linna piiramise ajal suvel 1710. — B-i trükikojast ilmus ligikaudu 250 trükist (neist 100 Pärnus), mille moo-